

A/ Sväzy náb. obcí: Ústredná ort. žid. kancelária³² a Sväz žid. náb. obcí „Ješurun“³³ na Slovensku; ďalej Židovská ústredná úradovňa pre krajinu Slovenskú po 4 delegátoch.

B/ Krajiniské organizácie: Agudas-Jisroel³⁴, Achduth, spolok vysokoškolákov; Brith Trumpeldor³⁵; Cionistická organizácia; Hebrejský jazykový a školský spolok pre Slovensku; Hicem³⁶; Hechaluc, Hechaluc hamizrachi; Makabi³⁷; Misrachi³⁸; Novocionistická organizácia; Palestínsky úrad³⁹; Sväz slovenských Židov⁴⁰; Tnuat torá v'avodá; Wizo⁴¹; Židovská sociálna starostlivosť o mládež; po 2-2 delegátoch.

C/ Všetky náb. obce, ako aj miestne výbory Židovskej ústrednej úradovne po 2 delegátoch.

D/ Konečne všetci dôst. páni rabíni ex offio.

Delegáti majú sa preukázať písomným poverením svojich organizácií.

Hostia srdečne vítaní.

So židovským pozdravom:

Židovská ústr. úradovňa pre krajinu Slovenskú.

Židovské noviny, 20. 1. 1939, s. 2.

Dokument 23

Zápisnica zjazdu Židovskej ústrednej úradovne pre Krajinu slovenskú v Žiline 22. 1. 1939.

Zápisnica

sjazdu Židovskej Ústrednej Úradovne pre Krajinu slovenskú v Žiline dňa 22. januára 1939 v dvorane hotelu Metropol v prítomnosti delegátov náboženských obcí a krajiniských organizácií Achdut⁴², Brit Trumpeldor⁴³,

³² Náboženský zväz ortodoxných Židov.

³³ Jednotný náboženský zväz reformovaných obcí Židov ako aj náboženských obcí Status quo.

³⁴ Ortodoxná organizácia, ktorá však podporovala ideu sionizmu.

³⁵ Organizácia židovských skautov.

³⁶ Skratka HICEM je skrátený názov troch spolupracujúcich židovsko-sionistických organizácií: HIAS (Hebrew Shelting and Immigration Aid Society), ICA (Jewish Colonisation Association) a „Emigration-Direction“ pri záchrane Židov z Nemecka, Rakúska a neskôr aj II.Č-SR a ich emigrácií mimo Palestíny.

³⁷ Židovská športová organizácia. Pozri dokument 13.

³⁸ Sionistická organizácia ortodoxných Židov. V súčasnosti sa prepisuje Misrachi (Východ).

³⁹ Organizácia, ktorá organizovala emigráciu do Palestíny.

⁴⁰ Organizácia Židov-asimilantov.

⁴¹ Židovská ženská organizácia.

⁴² Organizácia židovských vysokoškolákov.

⁴³ Združenie židovských skautov Brith Trumpeldor.

Cionistická organizácia⁴⁴, Hebrejský jazykový⁴⁵, „Hicem“⁴⁶, Sväz slovenských židov⁴⁷, Hechaluc, Makabi⁴⁸, Misrachi⁴⁹, Novocionistická organizácia, Palestinský úrad⁵⁰, Tnuat Tora v'avoda, Wizo⁵¹, Židovská sociálna starostlivosť⁵², Hechaluc Hamisrachi.

Na sjazde sa zúčastnilo 400 delegátov a okolo 200 hosti. Presne o pol 10 hodine zahajuje žilinský hl. rabín Hugo Stránsky a navrhuje prezídium sjazdu a to pána Dr. Vojtech Wintersteina, Bedricha Kaufmanna a hl. rabína Armina Friedera. Za zapisovateľa Heinza Taubera. Návrh bol jednohlasne prijatý.

Dr. Winterstein ďakuje za dôveru a vysloví nádej, že porady sa budú konať v ovzduší parlamentnej slušnosti. Privíta zástupcu úradov, vdp. rabinov, zástupcov tlače, delegátov ako i host'ov a je presvedčený, že sjazd potvrdí a súhlasiť bude s vedením a vyslovuje dôveru doterajšej činnosti. Vyhlasuje ďalej, že celé vedenie a všetky referáty musia byť v slovenskej reči držané. Prečíta ďalej pozdravné telegramy, zaslané slov. pánovi predsedovi vlády Dr. Jozefovi Tisovi, predsedovi snemu Dr. Martinovi Sokolovi a min. školstva a národnej osvety Jozefovi Sivákovi.

Po reči predsedajúceho pozdravuje sjazd v mene Rabinskeho Sväzu vdp. hl. rabín Dr. Lazar Schweiger, v mene Mizrachi vdp. hl. rabín Moses Schwartz. Ďalej privítajú sjazd za Achdut Viktor Brakl, za Hicem Dr. Gross, za spolok židovských učiteľov riaditeľ Izidor Schwartz, za Joint⁵³ Reichsfeld, za Sväz Slovákov Židov Ing. Gross, za Hechaluc Jicchak Preminger, za Hebrejský jazykový spolok Moses Rosen, za Židovské Noviny Dr. Rosenberg, za Makabi Jenko Wohlstein.

Po týchto pozdravných rečiach odozval slovo predsedajúci pánovi Dr. Ottovi Löblov, ktorý vo svojom výstižnom a s veľkým nadšením prijatom referáte hovoril o položení Židov a o ich najbližších úlohách v hospodárskom živote. Bezpodmienečne žiadal, aby sa Židia zapojili do hospodárskeho života

⁴⁴ Ústredný zväz sionistický, organizácia, ktorá pripravovala Židov na vysťahovanie do Palestíny.

⁴⁵ Celým názvom Hebrejský jazykový a školský spolok pre Slovensko, spolok so spoločenským zameraním.

⁴⁶ Hicem je skrátený názov troch spolupracujúcich židovsko-sionistických organizácií HIAS (Hebrew Schelting and Immigration Aid Society), ICA (Jewish Colonisation Association) a Emigration-Direction, ktoré organizovali vysťahovanie Židov do iných štátov ako Palestína.

⁴⁷ Organizácia Židov – asimilantov na Slovensku, ktorí sa hlásili k židovskému náboženstvu, ale slovenskej národnosti.

⁴⁸ Židovská televičná a športová organizácia.

⁴⁹ Sionistická organizácia ortodoxných Židov. V súčasnosti sa prepisuje Mizrachi (Východ).

⁵⁰ Organizácia, ktorá pripravovala legálne vysťahovanie Židov do Palestíny.

⁵¹ Ženská organizácia.

⁵² Dobročinný spolok.

⁵³ Ide o American Joint – správne American Jewish Joint Distribution Committee, organizácia, ktorá pomáhala pri emigrácii Židov.

a aby so všetkými silami a schopnosťami pracovali na hospodárskom povznesení Slovenska.

Po ňom referoval pán Eugen Winterstein o organizačnej činnosti a podal obširnu zprávu o tom čo doteraz Židovská Ústredná úradovňa vykonala a načrtol i jej ďalšiu prácu a to tak, že Židovská Ústredná Úradovňa má byť reprezentantkou celého židovstva na Slovensku, ktorá je jedine oprávnená zastupovať Židovstvo vo všetkých otázkach mimo náboženského rázu a otázky pokiaľ sa týkajú židovského kultu, pred úradmi a politickými vrchnosťami. V otázkach náboženských a kultových má rozhodovať jednak Sväz Ješurun, jednak Orthodoxná Centrálna Kancelária. Táto povinnosť a toto právo majú spomenuté sväzy náboženských obcí ustálené svojimi stanovami a toto je i pre nás viazuce.

Sjazd prijal s veľkým oduševnením tento referát jednohlasne a dlho trvajúcim potleskom dal na javo svoj súhlas s týmito vyvodmi a uznal v nepočetných výroch jednotlivých delegátov Židovskú Ústrednú Úradovňu za jedinu reprezentantku slovenského židovstva⁵⁴.

Potom nasledoval referát o židovskej tlači a kultúrnej práci o čom referoval vdp. hlavný rabin Armin Frieder. V svojom referáte vyzdvihol význam židovských novín písaných v slovenskej reči a žiadal, aby sa začalo vydávaním židovskej literatury v slovenskej reči. Referát bol so súhlasom prijatý.

Po týchto referátoch zaklučil predseda Dr. Winterstein zasadnutie tým, že sa sjazd otvorí o pol 2 poobede.

Presne o pol druhej otvára pán Dr. Winterstein odpoľudnajsie rokovanie sjazdu a otvára debatu. K slovu sa hlási za Novocionistickú organizáciu pán Salzer a pán Dr. Max Löbl. Nastala veľká debata ohľadom vstupenia novocionistickej organizacia do Židovskej Ústrednej úradovne. Pre slovenských Židov prehovoril Ing. Gross, za tlač Heinz Tauber, za Achdut Jakov Berger, za mládež Ady Grünberger, ďalej zaujímajú k jednotlivým referátom svoje pozitívne stanovisko pán Izidor Schwartz, Dr. Borkenfeld, Dr. Schalk, Viktor Braki, Dr. Oskár Neumann, Dr. Rosenberg, Nandy Eisler.

Týmto bola generálna debata zakľúčená a pristúpilo sa k voľbe jednotlivých komisií a to

- 1/ permanentnej
- 2/ hospodárskej
- 3/ sociálnej
- 4/ finančnej
- 5/ kultúrnej

⁵⁴ Orthodoxní Židia však toto neprijali a ďalej mali svoju vlastnú organizáciu. Pozri napr. dok. 19.

Členovia jednotlivých komisií nato zasedali vo zvláštnych miestnostiach hotelu Metropolu a Remi a po dvojhodinovom zasadnutí priniesli nasledujúce rezolúcie:

I.

Krajinská konferencia ako jediná reprezentantka najširších židovských vrstiev na Slovensku vyslovuje súčasne a jednotne vôľu slovenského židovstva že postaví všetky svoje hmotné a duševné prostriedky do služieb výstavby Slovenska a je ochotná pri riešení týchto otázok splniť na ňu pripadajúce úlohy.

Konferencia vyslovuje súčasne očakávanie a presvedčenie že úprava otázok týkajúcich sa budúceho nazývania⁵⁵ slovenského národa so židovským občianstvom na Slovensku bude sa na základe spravodlivosti a kresťanskej lásky ku bližnému diať.

2/ Na konferenci delegátov zúčastnení uznávame, že Žid. Ú.Ú. je vrcholnou inštitúciou Židov na Slovensku.

3/ Na tejto konferencii nashromaždení zástupcovia orthodoxných náb. obcí na Slovensku obratia sa týmto na všetky kruhy orthodoxie s výzvou že sa budú zasadzovať pre úplnu jednotu židovstva na Slovensku a túto tendenciu s vstupom do Ž. Ú. Ú. jasne aj prejavia.

4/ Konferencia delegátov vyslovuje zodpovedným činiteľom Ž. Ú. Ú. vďaka doterajšiemu vedeniu za doterajšiu činnosť a vyzýva ich aby svoju prácu viedli ďalej na vytkutej ceste v prospech celého židovstva na Slovensku.

Rezolúcia hospodárskej komisie:

Na základe informačných referátov o hospodárskej situácii dospel sjazd k jednohlasnému usneseniu, ktorým prikazuje židovskému obyvateľstvu krajiny Slovenskej, aby všetky sily dalo do služby hospodárskej výstavbe Slovenska a to ešte vo väčšej miere ako doposiaľ a využili všetky možnosti o vývoz tovarov slovenského pôvodu.

Sjazd žiada židovských podnikateľov, aby v porozumení pre potreby slovenského národa zariadili podnikateľsku svoju činnosť.

Sjazd vyslovuje presvedčenie, že akýkoľvek hospodársky život predpokladá pocit práv a majetkovej istoty a vyslovuje vďaka vláde, že sa o túto istotu úspešne postará.

Rezolúcia kultúrnej komisie:

Kulturná komisia usnáša sa aby židovské školy boli udržané a sriadené všade tam, kde to z počtu židovských žiakov prirodzene vyplýva. Na školách sa má zaviesť vyučovanie ivritu, má sa čím najviac prizerať k prehlbovaniu

⁵⁵ Slovo nazývania je dopísané ručne.

vyučovania náboženstva, zato sa doporučuje zriadiť kurz pre učiteľov náboženstva.

Kulturná komisia usnáša sa vyzvať najširšie kruhy židovstva, aby vzhľadom na dôležitosť tlačového organu židovstva na Slovensku venovala rozvoju Židovských novín náležitú pozornosť, aby podporovalo snahy židovskej tlače, čo najviac a aby sa založily kruhy priateľov Židovských novín.

Resolúcia finančnej komisie:

Sjazd poveruje ŽÚÚ, aby sa vhodným spôsobom postarala o finančné zaistenie svojej budúcej práce a učinilo potrebné opatrenie k zadováženiu potrebných finančných prostriedkov.

Tieto rezolúcie boli jednohlasne prijaté. Po tomto bode sa prišlo k voľbám. Volené bolo užšie vedenie a širšie vedenie ako štvorčlené prezídium. Zásady voľby boli, že v užšom vedení, ktoré je poradným sborom prezídia môžu len Bratislavčania byť vyvolení nakoľko toto vedenie musí často zasadať.

Ako členovia prezídia boli volení:

Dr. Otto-Löbl

Dr. Oskár Neumann

Eugen Winterstein

Rav Armin Frieder

Do užšieho vedenia boli zvolení:

Dr. Bernát Fürst

Dr. Sigfried Steiner

Ady Grünberger

Leo Rosenthal

Ing. Weiss

Ako náhradníci boli zvolení

Rafael Goldstein

Jakob Berger

Do širšieho vedenia boli zvolení:

Mimo členov užšieho vedenia a prezídia ešte nasledujúci páni: Dr. Adolf Süß Trenčín, Dr. Pollitzer Čadca, Dr. Popper Prešov, Dr. Goldstein Michalovce, Direktor Izidor Schwartz Prešov, Dr. Marton Žilina, hl. rabin Stránsky Žilina, Dr. Vojtech Winterstein,

Z náhradníkov boli zvolení:

Direktor Glück Piešťany, Nandy Eisler Nové Mesto nad Váhom, Dr. Fűredi Bratislava.

Po voľbách, ktoré sa konaly aklamáciou ujal sa slova pán Dr. Vojtech Winterstein, ktorý znovu ďakoval všetkým prítomným a vyslovil očakávanie,

že ŽÚÚ bude tou inštitúciou, ktorá bude pracovať v záujme židovstva na Slovensku a prial jej mnoho zdaru a úspechu.

Nato sa hymna zaspievala a ôsmej hodine sa sjazd zakľučil⁵⁶.

SNA, fond Hospodárska úradovňa predsedníctva vlády, kartón 1, 544/40.

Dokument 24

Vyhláška ministerstva vnútra o rozpustení Komunistickej strany Československa, Československej soc. dem. strany robotníckej, strany Deutsche sozialdemokratische Arbeiterpartei, Židovskej strany a Sjednotenej socialisticko-sionistickej strany robotníckej, lebo ich činnosť „ohrozovala verejný záujem“.

Úradné noviny

Vydáva: Prezídium ministerskej rady. - Redakcia a administrácia: Bratislava (Vládna budova). - Telefón číslo 12 domácej ústredne Krajského úradu. - Predplatky a peniaze za oznamy treba zasielať naším šekom číslo 27.140 na administráciu „Úradných Novín“- Predplatné na celý rok 100 K, na pol rok 50 K a na štvrt rok K. - Jednotlivé čísla i so Sbierekou zákonov a nariadení predávajú sa za 4 K. - Predplatné samostatne len pre túto Časť I. bude stanovené dodatočne.

Ročník XXI. Bratislava, dňa 8. februára 1939.

Číslo 5.

OBSAH: (25.-29.) 25. Vyhláška o rozpustení politických strán. - 26. Vyhláška o počiatku činnosti hlavného súdu a hlavného štátneho zastupiteľstva v Levoči. - 27. Vyhláška o dovoze zemiakov. - 28. Obežník o zrušení gen. fin. riaditeľstva. - 29. Vyhláška o zákaza kolportáže časopisov, vydávaných firmou Melantrich, akc. spol. v Prahe. - Osobné zvesti.- Rôzne oznamy.

25.

Vyhláška

ministerstva vnútra

Slovenskej krajiny

o rozpustení komunistickej strany Československa (sekcia komunistickej internacionály), čs. soc. dem. strany robotníckej, strany Deutsche sozialdemokratische Arbeiterpartei, židovskej strany a sjednotenej socialisticko-sionistickej strany robotníckej.

Vláda Slovenskej krajiny rozpustila v Slovenskej krajine na základe § 8 vládneho nariadenia zo dňa 23. decembra 1938, číslo 355 Sb. z. a n. o

⁵⁶ K zjazdu pozri aj Židovské noviny 27. 1. 1939, 3. 2. 1939.